

ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ У 2022 РОЦІ ТА ЗАВДАННЯ НА 2023 РІК

Наукова доповідь загальним зборам НАПН України, 7 квітня 2023 р.

<https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.5112>

КРЕМЕНЬ

Василь Григорович

доктор філософських наук,
професор, дійсний член
(академік) НАН України і
НАПН України, президент
Національної академії
педагогічних наук України,
м. Київ, Україна

Анотація. У доповіді викладено найважливіші аспекти і підсумки діяльності НАПН України, її Президії, відділень та наукових установ у 2022 р. і завдання академічного колективу на 2023 р. в умовах воєнного стану та з орієнтацією на післявоєнне відновлення України. Наголошено, що діяльність НАПН України у 2022 р. спрямовувалася передусім на забезпечення стабільного і ефективного функціонування наукових установ академії в умовах дії воєнного стану, підвищення внеску вчених у посилення спротиву українського народу російському агресору, наближення перемоги у війні, ефективне післявоєнне відновлення України на інноваційній, високоінтелектуальній, високотехнологічній та високомотивованій основі.

Вчені НАПН України продовжили активну діяльність, зорієнтовану на системний науково-методичний супровід освіти, психологічну підтримку дітей і дорослих у тяжкий для країни час, реалізацію пріоритетів державної освітньо-наукової політики, розв'язання актуальних проблем модернізації освітньої та наукової сфер, інноваційність й обґрунтованість, соціальну і економічну значущість отриманих результатів, їх широке практичне впровадження і використання, реагування на кризові виклики для українського суспільства в цілому та освіти зокрема.

Охарактеризовано виконання статутних завдань НАПН України, стратегії її розвитку, її кадровий потенціал, роботу загальних зборів, методологічних семінарів і Президії НАПН України. Наведено найвагоміші наукові здобутки вчених академії за результатами виконання фундаментальних і прикладних досліджень із зазначенням соціального ефекту впровадження. Всебічно висвітлено експериментальну, видавничу, науково-організаційну, науково-експертну, освітню, міжнародну, науково-інформаційну діяльність, співпрацю з органами державної влади і науковими організаціями, представлення наукових періодичних видань та публікацій вчених у світовій системі наукових комунікацій, проведення науково-практичних масових заходів, а також фінансове забезпечення.

Ключові слова: Національна академія педагогічних наук України; наукова діяльність; освіта України; педагогіка; психологія; науково-методичний супровід; інноваційна людина; військова агресія.

Повний текст Звіту про діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2022 р. (Кремень, 2023), розглянутого і схваленого Президією НАПН України 5 квітня 2023 р., розміщено на вебсайті НАПН України. Також на вебсайті оприлюднено Інформацію НАПН України щодо виконання Державного бюджету України за 2022 рік (НАПН України, 2023а) та збірник «Наукова продукція НАПН України за 2022 рік, рекомендована для впровадження» (2023).

Крім того, діяльність НАПН України у 2022 р. всебічно висвітлювалася на сайті (naps.gov.ua) та у Віснику НАПН України (visnyk.naps.gov.ua).

У зв'язку з цим у доповіді викладено найважливіші підсумки діяльності НАПН України, її Президії, відділень та наукових установ у 2022 р. та завдання на 2023 р. в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України на інноваційній та євроінтеграційній основі.

НАПН України у 2022 р. працювала разом з усією країною в умовах повномасштабної війни, нав'язаної Україні Росією, що потребувало максимального напруження сил і національного єднання та відповідної перебудови діяльності академії.

Від самого початку відкритої воєнної агресії Росії вчені академії одностайно словом і справами підтримали Збройні Сили України, усіх захисників України, Верховного головнокомандувача Президента України Володимира Зеленського у протистоянні агресору, їхні послідовні і впевнені дії, які надали непохитну віру в неминучу перемогу та швидке повоєнне відновлення України як високотехнологічної і євроінтегрованої держави (НАПН України, 2022).

Російсько-українська війна, яка стала не тільки жорстоким випробуванням для українського народу, а й перевіркою стану справ у різних сферах суспільного життя, засвідчила, що українська освіта з огляду на високий патріотизм і професіоналізм, психологічну стійкість нового покоління

українців, сформовані у них європейські цінності з честю витримує цей іспит. А з нею витримує іспит і Національна академія педагогічних наук України, яка безперервно впродовж 31 року науково і методично супроводжує освітню сферу незалежної України (Кремень та ін., 2022d; Кремень та ін., 2022e).

У світі безперестанно і прискорено відбуваються значні інноваційно-технологічні зміни в усіх сферах життя людини, а підвищення ролі людського фактору у розв'язанні посталих перед людством проблем актуалізувало забезпечення освітньої, компетентнісно-кваліфікаційної безпеки у глобальному і особливо в національному вимірах. Саме тому сучасна, інноваційна, добре науково і методично забезпечена освітня сфера, яка здатна здійснювати безперервне навчання людини впродовж життя від її народження, стає ключовою сферою, де здійснюється людський розвиток, формується людський капітал. Відтак зростають значення, роль і відповідальність НАПН України у розвитку освіти, суспільства, людини.

У 2022 р. НАПН України оперативно і системно реагувала на сучасні виклики, загрози і напади своїми комплексними науковими дослідженнями в освіті, педагогіці і психології, ефективним виконанням законодавчо покладеного на неї наукового і методичного забезпечення освітньої сфери (Кремень та ін., 2022d; Кремень та ін., 2022e; Топузов та ін., 2022d; Кокун, 2022; Панок, 2022; Слюсаревський, 2022).

У зазначеному контексті 2022 р. став роком подальшої консолідації зусиль членів і наукових колективів академії, її єднання з українським

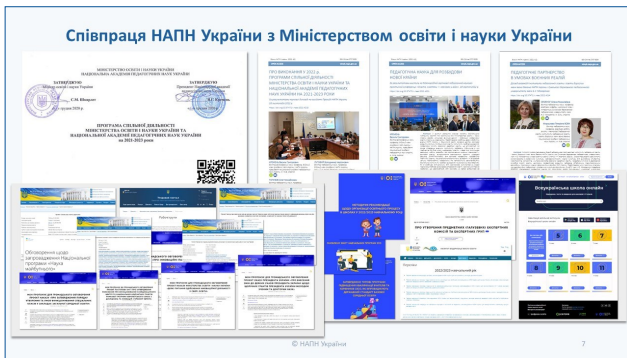

суспільством, посилення взаємодії з органами державної влади, національною і національними галузевими академіями наук, громадськими організаціями щодо модернізації науки і освіти.

Розширено співпрацю з Комітетом Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій,

іншими парламентськими комітетами, народними депутатами, зростає їх підтримка НАПН України як ключової наукової організації з розвитку людини, формування конкурентоспроможного людського капіталу. Важливою ця взаємодія була в експертному супроводі проектів законів України «Про дошкільну освіту», «Про освіту дорослих», «Про професійну освіту» й інших.

У 2022 р. продовжено співпрацю з Міністерством освіти і науки України, на основі [Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України на 2021-2023 роки](#) (НАПН України, 2020а; Кремень та ін., 2022b). Синхронізація зусиль дала змогу прискорити процеси прогресивних перетворень в освітній і науковій сферах. За участі академії розпочато повномасштабне впрова-

дження оновленого Державного стандарту базової середньої освіти та його інноваційного програмно-методичного забезпечення відповідно до Концепції «Нова українська школа». Нині розробляється Державний стандарт профільної середньої освіти. За співпраці академії і міністерства створено і в 2022 р. затверджено Урядом [Стратегію розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки](#), розробленої відповідно до указу Глави держави (Кабінет Міністрів України, 2022).

У минулому році успішно завершено реалізацію [Програми спільної діяльності з Національною академією наук України](#) (НАПН України, 2020b), підготовлена і схвалена нова Програма співпраці на 2023-2025 роки. Досвід такої програмної спів-

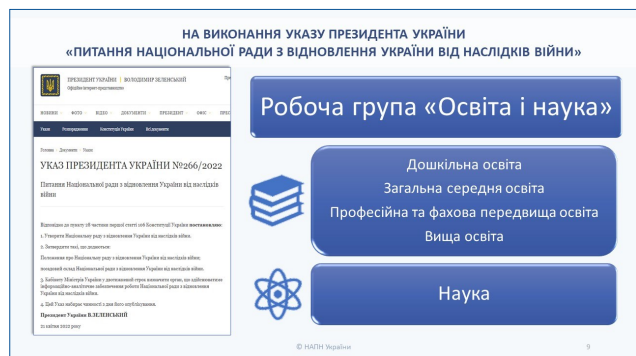
праці поширено Радою президентів академії наук України на інші національні галузеві академії (Кремень та ін., 2022c).

Посилено взаємодію з органами забезпечення якості освіти — [Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, Державною службою якості освіти України та Українським центром оцінювання якості освіти](#).

Проводилися спільні заходи з іншими міністерствами, державними органами і громадськими організаціями.

За погодженням з Міноборони України і Мінстратегпромом України переглянуто тематику наукових досліджень НАПН України, що виконувалися у 2022 р., а також досліджень, які розпочато у 2023 р., з огляду на потреби війни та повного відновлення країни.

Важливою виявилася участь академії у реалізації Указу глави держави «[Питання Національної ради з відновлення України від наслідків війни](#)» щодо розроблення проекту Плану відновлення України в рамках робочих підгруп «Освіта» і «Наука» (Президент України, 2022; План відновлення України, 2022).

На початку 2023 р. НАПН України звітувала перед [Національною радою України з питань розвитку науки і технологій](#) щодо виконання заходів урядового плану реформування НАПН України у 2021-2022 рр. (Кабінет Міністрів України, 2021; Урядовий портал, 2023).

Також у 2022 р. завершено реалізацію [Стратегії розвитку НАПН України на 2016-2022 роки](#) (НАПН України, 2016). Аналіз реалізації засвідчив подальше підвищення потенціалу і фактичної ролі НАПН України у науковому і методичному забезпеченні освіти, інших гуманітарних сфер. Як результат, утвердився позитивний імідж академії в суспільстві і за кордоном.

На розгляд і схвалення зборів винесено проект нової [Стратегії розвитку НАПН України на 2023-2027 роки](#) (НАПН України, 2023b), схвале-

ний Президією НАПН України, розробленню якого передував SWOT-аналіз діяльності академії на нинішньому етапі її розвитку. З-поміж сильних сторін НАПН України — створення потужних наукових колективів, здатних науково і методично супроводжувати всі ланки освіти. За результатами державної атестації з 12 наукових установ академії 10 отримали вищу I (з 4-х) атестаційну категорію, і лише 2 — II категорію. У складі Інституту проблем виховання НАПН України створено Центр раннього розвитку дитини та дошкільної освіти. Використовуючи сучасний науковий і методичний потенціал академії, її Університет менеджменту освіти, ряд інших наукових установ забезпечили підвищення кваліфікації керівних, педагогічних і науково-педагогічних кадрів сфери освіти, у якій нині функціонує 33 тис. закладів освіти, навчаються понад 8 млн здобувачів освіти, працюють 1,3 млн освітян (Державна служба статистики України, 2022).

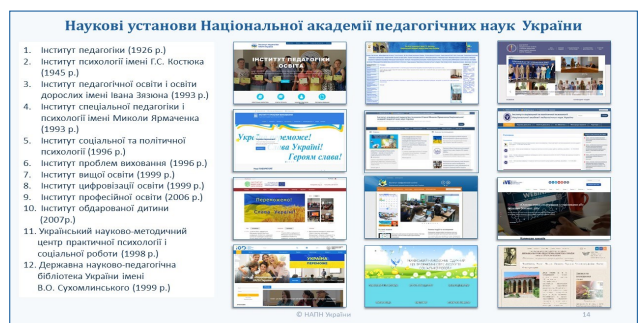
Діяльність НАПН України, як і інших академії, у 2022 р. і в попередні роки щодо реалізації пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності стала предметом уваги Ради національної безпеки і оборони України. На запит РНБО академією підготовлено відповідну інформацію. НАПН України взаємодіяла з РНБО і в інших питаннях, особливо щодо аналізу готовності системи освіти до протидії та подолання реальних і потенційних загроз національній безпеці та національним інтересам України в умовах зовнішніх і внутрішніх викликів (Кремень та ін., 2023).

Військовий стан, завдання повоєнного відновлення, євроінтеграція України зумовили необхідність прийняття нового Переліку пріоритетних напрямів (тематик) наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2023-2027 роки (НАПН України, 2023с). Відповідний проект схвалено Президією НАПН України і пропонується загальним зборам для розгляду.

Подальшого розвитку набуло співробітництво НАПН України з Національним Еразмус+ Офісом з реалізації проектів Програми міжнародної співпраці Європейського Союзу Еразмус+ у сфері освіти, молоді та спорту, що має на меті підтримку освітнього, професійного та особистісного розвитку громадян. Вчені НАПН України продовжили участь у здійсненні європейської рамкової програми «Горизонт Європа» щодо розвитку наукової та інноваційної сфер у 2021-2027 рр., що важливо для європейської інтеграції національних сфер освіти і науки. НАПН України долучилася до заповнення анкети-опитувальника ЄС для отримання Україною статусу кандидата на членство в Євросоюзі, такий статус Україні надано. Це відкриває нові можливості, але водночас підвищує нашу відповідальність.

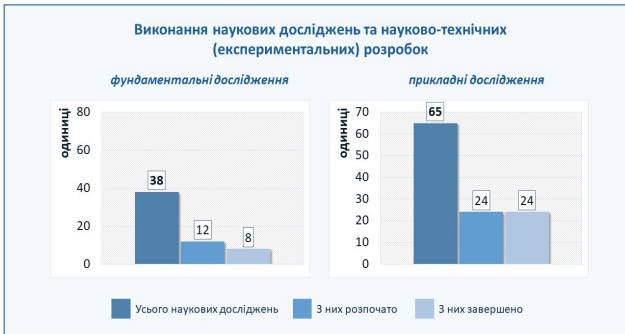

Нині у складі академії функціонують 10 наукових інститутів, Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи, Університет менеджменту освіти та Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського.

У цих колективах, що системно здійснюють наукове і методичне забезпечення усіх ланок освіти, у 2022 р. кількість наукових працівників зменшилася на 12 і становила 813 вчених. Серед них за основним місцем роботи 570 (70 %) вчених, з яких 149 докторів наук і 264 кандидати наук (або 72 % з науковими ступенями). Також в

Усього за результатами наукових досліджень вченими наукових установ та членами НАПН України опубліковано близько 2,5 тис. праць, зокрема 63 монографії, 32 підручники, 129 навчальних програм і посібників, 59 методичних посібників і рекомендацій, 16 словників і довідників, 44 збірники наукових праць, 995 статей у фахових виданнях та більше 1,1 тис. інших видів видавничої продукції.

Крім того, вчені НАПН України у 2020-2021 рр. стали переможцями конкурсу наукових і науково-технічних проектів Національного фонду досліджень України, фінансування яких у 2022 р. було тимчасово призупинено в умовах воєнного стану:

- «Постковідна соціально-психологічна реабілітація учасників освітнього процесу в діяльності працівників психологічної служби» (керівник — чл.-кор. НАПН України В.Г. Панок, директор Українського науково-методичного центру практичної психології та соціальної роботи, реєстраційний № 2021.01/0198, 2022-2024 рр., фінансування понад 9,9 млн грн) за напрямом «Наука для безпеки та сталого розвитку України»;
- «Хмаро орієнтовані системи відкритої науки у навчанні і професійному розвитку вчителів» (керівник — д-р пед. наук М.П. Шишкіна, завідувач відділу хмаро орієнтованих систем інформатизації освіти Інституту цифровізації освіти НАПН України, реєстраційний № 2020.02/0310, 2020-2022 рр., фінансування понад 3,8 млн грн) за напрямом «Підтримка досліджень провідних та молодих вчених».

Серед найважливіших наукових здобутків 2022 р. такі.

По Відділенню філософії освіти, загальної та дошкільної освіти і його установам: Інститут проблем виховання, Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського та окремі наукові підрозділи Інституту педагогіки НАПН України.

Відділення філософії освіти, загальної та дошкільної освіти НАПН України

Академік-секретар Відділення
СИСОЄВА Світлана Олександрівна
доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член (академік) НАПН України

11 дійсних членів (академіків)
18 членів-кореспондентів
4 іноземних членів
2 почесні академіки

Інститут педагогіки undip.org.ua
Інститут проблем виховання ipv.org.ua
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського dnpb.gov.ua

Обґрунтовано, що філософія людиноцентризму зумовлює розвиток і адаптацію людської самосвідомості до сучасного соціально-культурного середовища, детермінованого інформаційно-технологічними процесами; абсолютизація акценту на мережеву комунікацію призводить до втрати людиною орієнтирів, необхідних для продуктивної діяльності в складнощах і суперечностях багатомірного цифрового світу (Кремень & Ілюїн, 2022).

Визначено сучасні тенденції компаративістських міждисциплінарних досліджень з урахуванням європейського досвіду (Локшина та ін., 2021).

Розроблено методикку військово-патріотичного виховання учнів у процесі спортивно-ігрової, фізкультурно-масової та фізкультурно-оздоровчої діяльності (Тимчик та ін., 2022).

Створено програму патріотичного виховання молодших школярів з урахуванням виховного потенціалу освітніх предметів гуманітарного циклу, фізичної культури та інтегративного курсу «Я у світі» (1-2; 3-4 класи) (Остапенко та ін., 2022).

Спільно з МОН України та Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді розроблено наскрізну навчальну програму та методичні рекомендації для закладів позашкільної освіти «Основи безпеки життєдіяльності в умовах бойових дій» (Корнієнко та ін., 2022).

З'ясовано особливості формування екологічної компетентності здобувачів освіти в контексті воєнних екологічних злочинів та необхідності відновлення територій, постраждалих внаслідок бойових дій (Толочко та ін., 2022).

Опубліковано оглядове видання «Освіта в реаліях війни: орієнтири міжнародної спільноти» для розробників освітньої політики, управлінців, педагогів, батьків, широкої педагогічної громадськості (Топузов та ін., 2022e).

Узагальнено досвід Європейського Союзу з інтеграції українських дітей та молоді до систем освіти держав-членів ЄС, визначено орієнтири забезпечення безперервності освіти в умовах війни та включення біженців і внутрішньо переміщених осіб в освітній процес (Топузов & Засекіна, 2022b).

Створено серію інфогайдів для педагогів закладів освіти, вихованців дитячих громадських об'єднань з метою формування навичок безпечної поведінки у дітей та учнівської молоді в цифровому просторі (Інститут проблем виховання НАПН України, 2022).

Визначено особливості реалізації компетентнісно орієнтованих освітніх технологій у цифровому освітньому середовищі для закладів загальної середньої освіти під час дії воєнного стану (Журба та ін., 2022).

На основі компетентнісного підходу розроблено діагностичний комплекс оцінки якості освіти дітей раннього та дошкільного віку в умовах дії воєнного стану (Zdanevych et al., 2022).

Упорядковано бібліографічну інформацію про міжнародні та всеукраїнські педагогічні читання (1993-2020), присвячені аналізу творчої спадщини В.О. Сухомлинського (ДНПБ ім. В.О. Сухомлинського, 2022a); рідкісні педагогічні видання німецькою мовою другої половини XIX — початку XX ст. із фонду ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського (Березівська та ін., 2022).

Започатковано онлайн-проект «Педагоги України: пам'ятаємо, шануємо» на основі електронного ресурсу «Видатні педагоги України та світу» для поширення у суспільстві інформації про життя та творчу спадщину українських педагогів (ДНПБ ім. В.О. Сухомлинського, 2022b).

По Відділенню психології та спеціальної педагогіки і його установам: [Інститут психології імені Г.С. Костюка](#), [Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка](#), [Інститут соціальної та політичної психології](#), [Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи](#).

Визначено шляхи допомоги дітям, які отримали психічні травми (в тому числі, внаслідок війни); підготовлено конкретні рекомендації вихователям, вчителям, батькам (Пророк та ін., 2022).

Створено методики і технології надання психологічної і соціально-педагогічної допомоги педагогічним працівникам закладів освіти у виконанні їхньої професійної діяльності в умовах війни (Панок та ін., 2022).

Обґрунтовано змістові та функціональні характеристики психологічних наслідків пандемії COVID-19 в Україні, модель розвитку, типи та індикатори резильєнтності особистості у період пандемії, створено тренінги подолання її негативних наслідків (Чиханцова & Гуцол, 2022).

Розроблено:

- концепцію психологічного забезпечення соціального прогнозування як науково-теоретичної та предметно-практичної діяльності, моделі розроблення стратегій і технологій такого прогнозування (Суший, 2022);

- концепцію психологічної інтенсифікації медіаосвіти як ключової інновації освіти майбутнього; закономірності зв'язку ефектів дистанційної співприсутності із психологічним благополуччям у мігрантів та закономірності медіатравматизації війни; інноваційні засоби розвитку медіаосвіти; комплекс навчальних програм та діагностичного інструментарію з інноваційної медіаосвіти; морально-ціннісну світоглядну модель взаємодії суб'єктів у кіберпросторі; завершено стандартизацію наскрізьної медіаосвіти у Державному стандарті базової середньої освіти (Найдьонова та ін., 2022a; Найдьонова та ін., 2022b; Найдьонова, 2022);

- трирівневу систему першої психологічної допомоги, яка передбачає: проведення дебрифінгу; реалізацію практик психологічної допомоги; диференціацію психологічних проблем і психічних розладів та організацію відповідної психологічної роботи; технології: створення безпечного освітнього середовища «Шість кроків до безпеки» та розвитку готовності громадян до конструктивної поведінки в надзвичайній ситуації; алгоритм вибудовування учасниками освітнього процесу комунікативного простору в умовах

надзвичайної ситуації; комплекс методик дослідження особливостей саморегуляції особистості в цих умовах; програми тренінгу «Формування навичок саморегуляції працівників закладів освіти в умовах надзвичайних ситуацій» (Духневич, 2022);

- моделі кризової взаємодії педагогічної спільноти, сім'ї та громади з питань третинної профілактики суїциду або його спроби в закладі освіти; соціально-психологічні технології покрокової реалізації протоколу третинної профілактики (поственції) суїциду; алгоритм кризової взаємодії суб'єктів освітнього процесу, зокрема в умовах війни (Чуніхіна та ін., 2022);

- психологічний алгоритм формування фрустраційної толерантності, який надає дієві способи оптимізації внутрішнього стану особистості (Предко, 2022);

- структурно-процесуальну та структурно-смыслову моделі нарративного конструювання досвіду особистості; з'ясовано основні закономірності дискурсивного конструювання такого досвіду, виокремлено ознаки конструювання досвіду працівниками освіти та користувачами соціальних мереж (Чепелева та ін., 2022);

- технології виявлення особливих мовленнєвих потреб і їхнього задоволення в закладах освіти (спеціальних та з інклюзивними умовами навчання) для дітей різних вікових груп;

- психолого-педагогічні технології дистанційної допомоги дітям з мовленнєвими порушеннями та модель координованої системи корекційно-розвиткової допомоги дітям з порушеннями інтелектуального розвитку помірного ступеня (Жук та ін., 2022);

- методика діагностики соціального інтелекту у дітей середнього та старшого дошкільного віку із інтелектуальними труднощами легкого ступеня на основі поєднання номотетичного та ідеографічного підходів.

По Відділенню загальної середньої освіти і цифровізації освітніх систем та його установам: Інститут педагогіки, Інститут цифровізації освіти та Інститут обдарованої дитини.

Розроблено низку технологій компетентнісно орієнтованого навчання у початковій школі, спрямованих на досягнення освітніх результатів, передбачених Державним стандартом початкової освіти: технологію інтегрованого навчання молодших школярів, технологію формування у них прогностичних умінь, медіаграмотності засобами мовно-літературної галузі, умінь роботи з

даними, технології оцінювання особистісних і навчальних досягнень учнів початкової школи; підготовлено методичний ресурс для впровадження в практику зазначених технологій з урахуванням особливостей циклів початкової освіти (Онопрієнко, 2022).

З'ясовано особливості організації освітнього процесу в умовах непередбачуваних глобальних впливів (пандемія, воєнний стан), тенденції трансформації форм, методів і засобів індивідуалізації навчання в умовах змішаної форми організації освітнього процесу, розроблено технології формування індивідуальних освітніх траєкторій учнів закладів загальної середньої освіти всіх рівнів (Топузов та ін., 2022a).

Теорію і методику навчання збагачено методичною системою інтегрованого навчання історії та громадянської освіти в гімназії, методикою формування читацької грамотності учнів 5-6 класів гімназії у процесі вивчення української літератури (Яценко та ін., 2022a; Яценко та ін., 2022b); методикою навчання іноземних мов на адаптаційному етапі базової середньої освіти, що передбачає інтегроване оволодіння мовою і культурою відповідної країни, формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності учнів як стратегічної мети сучасної шкільної іншомовної освіти; методиками наукової освіти обдарованих учнів (Редько та ін., 2022).

Обґрунтовано і впроваджено інноваційний підхід до розроблення навчально-методичного забезпечення реалізації Державного стандарту базової середньої освіти, що передбачає створення на єдиних методологічних засадах навчальних програм, системи підручників і навчальних посібників з усіх предметів для 5-9 класів, а також методичного супроводу їх застосування в освітньому процесі; підготовлено 12 нових підручників для 6 класу Нової української школи (Інститут педагогіки НАПН України, 2022; Топузов & Засєкіна, 2022c).

Запропоновано модель інформаційно-цифрового навчального середовища закладу загальної середньої освіти, з'ясовано його основні організаційно-педагогічні функції та умови застосування, зокрема в умовах воєнного стану; підготовлено рекомендації вітчизняним фахівцям щодо побудови й розвитку такого середовища (Овчарук та ін., 2022).

Проаналізовано стан науково-методичного забезпечення цифровізації усіх ланок української освіти, окреслено завдання на перспективу, розроблено рекомендації щодо подальшої цифрової трансформації вітчизняного освітнього простору (Кремень та ін., 2022a; Кремень та ін., 2022f).

По Відділенню професійної освіти і освіти дорослих та його установам: [Інститут професійної освіти](#) та [Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна](#).

У сфері професійної (професійно-технічної) і фахової передвищої освіти розроблено:

- концептуальні засади консультування із молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти (Радкевич та ін., 2022) з узагальненням досвіду функціонування центрів кар'єри та інших структурних підрозділів закладів цієї освітньої ланки, покликаних сприяти розвитку підприємницької компетентності майбутніх кваліфікованих робітників, їх готовності до відкриття і ведення власної справи (Базиль та ін., 2022);

- методичні основи застосування цифрових технологій у підготовці кваліфікованих робітників (Гуржій та ін., 2022), положення щодо вдосконалення класифікації цифрових технологій, що застосовуються у професійній підготовці кваліфікованих робітників в умовах воєнного стану (Криворот & Пригодій, 2022);

- методологічні підходи до моніторингових досліджень у професійній освіті (системний, інформаційний, технологічний, кваліметричний

та кластерний) (Hurzhii et al., 2022); технологію створення цифрового портфоліо здобувачів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти (Пригодій та ін., 2022); [вебпортал](#) з моніторингу освітньо-професійних досягнень здобувачів та кар'єрного зростання випускників професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти (DGTL portfolio, 2022);

- принципи, педагогічні умови і методичну систему оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти (Лузан та ін., 2022b) та методик оцінювання компетентностей (освітніх результатів) здобувачів фахової передвищої освіти (Лузан та ін., 2021; Лузан та ін., 2022b).

У сфері педагогічної освіти і освіти дорослих:

- узято експертну участь у доопрацюванні та підготовці до голосування у першому читанні проекту Закону України «Про освіту дорослих» (проголосований на початку 2023 р.) (Верховна Рада України, 2023);

- з'ясовано загальні (пов'язані із трендами професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників закладів формальної і неформальної освіти) й особливі (пов'язані із розвитком андрагогічної компетентності педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих) тенденції професіоналізації; здійснено консультування щодо розвитку андрагогічної компетентності педагогів, організації наукових досліджень з проблем освіти дорослих (Торба, 2022);

- визначено принципи та методи особистісно-професійного підходу до формування психологічної готовності педагогічного персоналу, психологічні детермінанти та психологічний механізм гармонізації психологічного здоров'я педагога;

- створено об'єднання інституцій-партнерів «Педагогічна синергія»; підготовлено аналітичні матеріали «Практична підготовка майбутніх педагогів у закладах вищої педагогічної освіти: українські реалії, зарубіжний досвід», у яких представлено результати моніторингового дослідження практичної підготовки майбутнього педагога на бакалаврському, магістерському і докторському освітніх рівнях у закладах вищої педагогічної освіти; схарактеризовано проблеми впровадження педагогічної інтернатури в Україні (IPOOD hab, 2022).

По Відділенню вищої освіти та його установам: [Інститут вищої освіти](#) та [Університет менеджменту освіти](#):

- модернізовано механізми розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України у контексті розширення інституційної автономії; узагальнено провідний вітчизняний та зарубіжний досвід щодо політики та механізмів забезпечення ефективності освітньої діяльності в університетах у контексті євроінтеграції, підвищення дослідницької спроможності університетів України у контексті імплементації концепції «Відкрита наука», формування політики та реалізації соціальної відповідальності університетів в умовах війни та повоєнного відновлення (Луговий, В., Драч, І., Петроє, О., та ін., 2022);

- розроблено модель технології гедгантінгу з пошуку і добору кандидатів на управлінські посади закладу вищої освіти; концепцію університету часів війни та повоєнного відновлення як генератора нових знань, інноваційних рішень для розв'язання проблем, спричинених війною, рушія (драйвера) суспільних змін, медіатора між різними партнерами та спільнотами, залученими до проєктів з відновлення, реформування, зцілення (Скиба, 2022; Інститут вищої освіти НАПН України, 2022);

- розроблено: концепцію і технологію діяльності освітнього/наукового технопарку для підтримки розвитку інновацій в освіті та розвитку у науково-педагогічних працівників і керівників освіти здатностей до експертизи і науково-методичного супроводу інновацій; методологію педагогічного оцінювання й експертизи результатів розвитку освітніх систем і персоналу закладів освіти; класифікацію, матрицю відбору, створення і модифікації креолізованих навчальних текстів у контексті цифрової дидактики; типологію освітніх траєкторій, принципи відбору і структурування змісту підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників в умовах онлайн навчання; моделі: варіативні моделі організації освітнього процесу на курсах підвищення кваліфікації для задоволення освітніх

потреб слухачів, запитів замовників освітніх послуг і стейкхолдерів; адаптивну модель професійного розвитку керівних кадрів освіти, педагогічних і науково-педагогічних працівників в умовах відкритого університету післядипломної освіти (Воротникова, 2022); логістичну модель управління розвитком закладу професійної освіти; дворівневу модель моніторингу якості професійної підготовки кваліфікованих робітників; управління інноваційною діяльністю закладу професійної (професійно-технічної) освіти (Воротникова, 2022); модель формування готовності до професійної мобільності учасників освітнього процесу в умовах реформування вищої освіти, формування людського потенціалу й інноваційної активності підприємств, вибору й оперативності процесу розроблення та трансферу інновацій;

- упроваджено моделі Українського відкритого університету післядипломної освіти як цифрової екосистеми та цифрового двійника Центрального інституту післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти»; організації групової взаємодії в умовах змішаного навчання; психологічного благополуччя педагогічних (науково-педагогічних) працівників в умовах відкритої освіти;

- з'ясовано ймовірні тенденції розвитку освіти дорослих в Україні до 2030 р. на засадах методології компаративних досліджень;

- розроблено: технології трансформації професійного розвитку фахівців в умовах відкритого університету; проєктування індивідуальної освітньої траєкторії педагогічних (науково-педагогічних) працівників; мотивації викладачів коледжів до фахового самовдосконалення у відкритому освітньому середовищі; управління професійним розвитком зазначених працівників в умовах відкритої освіти; інформаційного забезпечення процесу формування людського потенціалу підприємства; методик розгортання, адміністрування та використання єдиної цифрової хмаро орієнтованої системи управління навчанням магістрів і докторів філософії у галузях знань «01 Освіта/Педагогіка», «05 Соціальні та поведінкові науки» (Антощук та ін., 2022); алгоритми та стратегічну і структурну схеми стійкого фінансування критичної інфраструктури за рахунок бюджетних коштів, міжнародної допомоги, репарацій, кредитів, лізингу, ленд-лізу, грантів; алгоритм побудови системи стійких фінансів у державі; основні напрями національної політики щодо розвитку стійкого фінансування; комплекс заходів з поши-

Електронне наукове періодичне видання «Інформаційні технології і засоби навчання» (засновник — Інститут цифровізації освіти НАПН України; співзасновники: ДЗВО «Університет менеджменту освіти», Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України) представлено в базі даних Emerging Sources Citation Index (ESCI) Web of Science Core Collection компанії Clarivate. Станом на 1 січня 2023 р. публікації переглянуто більше ніж 1,6 млн разів понад 35 тис. користувачів із 199 країн світу (найбільше з України — 62 %, США — 7 % та Японії — 5 %).

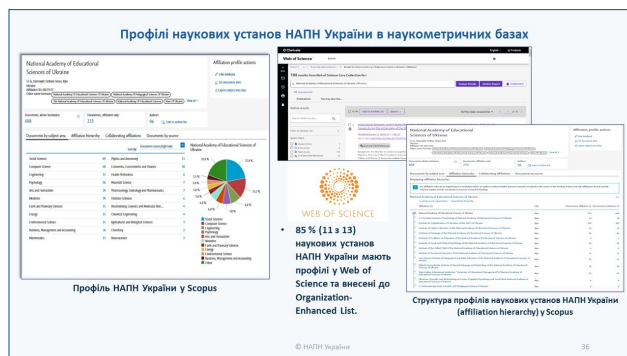

Опубліковано п'ятий номер англomовного наукового періодичного видання НАПН України «Education: Modern Discourses». Журнал пройшов оцінювання і представлений в Index Copernicus International Journals Master List, згідно з яким Index Copernicus Value становить 100.00 одиниць (найвищий бал для України);

Здійснюється випуск електронного наукового періодичного видання відкритого доступу «Вісник Національної академії педагогічних наук України». У 2022 р. опубліковано понад 90 матеріалів. За даними Google Analytics у звітному році налічувалося понад 18,6 тис. (на 19 % більше порівняно з 2021 р.), користувачів вебсайту видання. Найбільше користувачів з України (85 %) та США (11 %). Матеріали Вісника у 2022 р. переглядалися понад 52 тис. разів.

Успішно функціонував профіль НАПН України у Scopus, у якому представлено більше 600 статей та понад 233 авторів з академії. У 2022 р. завершено роботу із упорядкування таких профілів наукових установ.

У звітному році створено профіль НАПН України у Web of Science. У цьому профілі представлено близько 800 статей вчених академії. Також на початок 2023 р. 85 % наукових установ НАПН України мали профілі у цій наукометричній базі.

Одинадцять наукових установ НАПН України представлено з-поміж понад 200 університетів й науково-дослідних інститутів відповідного Рейтингу, підготовленому відділом бібліометрії і наукометрії Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського за проектом «Бібліометрика української науки».

У рамках реалізації Плану заходів до 30-річчя НАПН України підготовлено та опубліковано фундаментальну монографію «Національна академія педагогічних наук України: 1992-2022 рр.» (Кремень, 2022), присвячену висвітленню становлення та розвитку НАПН України, її відділень, наукових установ та їх колективів; розкриттю історичної ролі НАПН України у розбудові національної системи освіти.

У 2022 р. перекладено німецькою мовою й опубліковано монографію «Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні», підготовлену вченими академії до 30-річчя незалежності України (Kremen et al., 2022).

Продовжувалася робота із створення в НАПН України Електронної енциклопедії освіти, яка має замінити друковану Енциклопедію освіти (2008 і 2021 рр.).

Використовуючи результати наукових досліджень, вчені НАПН України проводили незалежну наукову експертизу, зокрема:

- понад 80 законодавчих, нормативно-правових актів, державних рішень і програм,

освітніх інновацій та інформаційно-аналітичних матеріалів;

- понад 360 од. рукописів видавничої продукції для рекомендації їх до публікації;
- понад 120 од. навчальної, навчально-методичної літератури, засобів навчання та навчального обладнання для закладів дошкільної, загальної середньої (початкової, базової і профільної), професійної (професійно-технічної) освіти тощо для надання грифів і свідоцтв МОН України;
- підготовлено відгуки (опонування) на 34 дисертації, з них 11 — на здобуття наукового ступеня доктора наук, та на 69 авторефератів дисертацій, з них 20 — на здобуття наукового ступеня доктора наук.

Зросла і перевершила 180 кількість провідних вчених НАПН України, які брали участь як наукові експерти та фахові представники у діяльності експертних, акредитаційних, робочих груп і комісій, агентств, програмних комітетів, організацій, підприємств тощо.

У 2022 р. НАПН України спільно з МОН України взяла участь в організації та роботі двох міжнародних онлайн виставок:

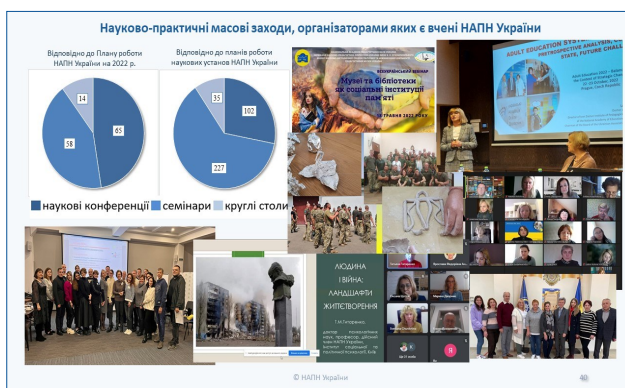
- XIII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти» (23-25 листопада, м. Київ);
- XIV Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті» (23-25 листопада, м. Київ).

У рамках міжнародних виставок вченими НАПН України проведено 19 онлайн заходів з

актуальних питань розвитку вітчизняної освіти, педагогічної і психологічної наук. Наукові розробки вчених установ НАПН України відзначено 13 медалями виставок.

У 2022 р. вчені НАПН України відповідно до плану роботи:

- провели 159 науково-практичних масових заходів: 60 міжнародних і всеукраїнських наукових конференцій, 58 семінарів, 3 форуми, 5 педагогічних читань, 14 круглих столів, 19 інших видів заходів;
- стали організаторами і співорганізаторами 466 масових заходів, зокрема 102 конференцій, 227 семінарів, 35 круглих столів та інших заходів;
- понад 3,6 тис. раз вчені академії брали участь у 28 з'їздах і конгресах, 100 симпозиумах, понад 1,4 тис. конференцій, 501 семінарі, 22 педагогічних читаннях, 136 круглих столах, 35 виставках, більше 1,4 тис. інших заходів.

НАПН України здійснювала підготовку здобувачів на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти та наукового ступеня доктора наук. Підготовка проводилася в аспірантурі і докторантурі 11 наукових установ НАПН України у галузях знань: «01 Освіта / Педагогіка»; «05 Соціальні та поведінкові науки»; «23 Соціальна робота»; «28 Публічне управління та адміністрування», зокрема за 18 акредитованими освітньо-науковими програмами.

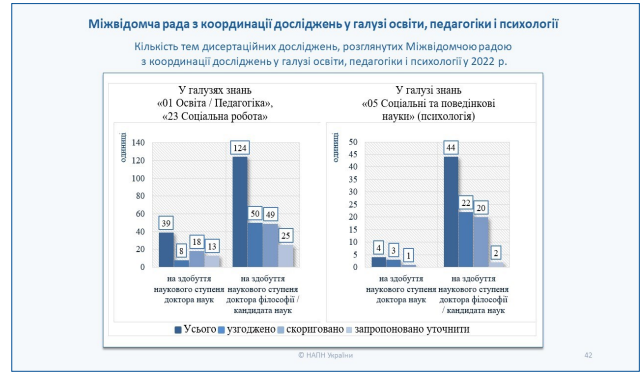
У 2022 р. навчалися 333 аспіранти, з них 50 за державним замовленням, та 36 докторантів, з яких 22 за державним замовленням. Закінчили аспірантуру 68, докторантуру 7 осіб. Прийом до аспірантури і докторантури становив відповідно 142 і 24 особи. Конкурс на вступ до аспірантури за державним замовленням збільшився — з 2,9 особи на одне місце у 2021 р. до 6,6 у 2022 р. Збільшилася кількість аспірантів і докторантів, які навчалися за кошти фізичних і юридичних осіб, відповідно на 15 % і 57 %.

У цілому в 2022 р. показники ефективності підготовки аспірантів і докторантів за державним замовленням у порівнянні з 2021 р. зменшилися. Натомість показники ефективності підготовки докторантів на умовах контракту збільшилися на 50 %. Труднощі щодо вчасного завершення й захисту дисертаційних досліджень постали у зв'язку з виїздом більшості аспірантів на безпечніші території або за кордон; мобілізацією на військову службу; відключенням електроенергії; непередбачуваною затримкою публікацій у вітчизняних фахових виданнях та у виданнях, що індексуються наукометричними базами даних Scopus та Web of Science Core Collection тощо.

У системі атестації наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації у 2022 р. створено 7 спеціалізованих вчених рад у шести наукових установах НАПН України, у яких захищено 2 докторські і 2 кандидатські дисертації, 7 дисертацій перебувають на розгляді. У разових спеціалізованих вчених радах відбулося 15 публічних захистів дисертацій.

Діяльність Міжвідомчої ради з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології (голова — акад. О.М. Топузов) здійснювалася за участю 80 провідних вчених України в рамках чотирьох секцій, утворених за відповідними спеціальностями та спеціалізаціями в галузях знань «01 Освіта/Педагогіка», «05 Соціальні та поведінкові науки», «23 Соціальна робота». Міжвідомчою радою розглянуто 211 тем дисертаційних дослідження, які надійшли від 41 закладу вищої освіти та наукової установи. Збільшилася кількість тем дисертаційних досліджень з питань фахової підготовки військовослужбовців, формування їх психологічної готовності до професійної діяльності. Скориговано 46 % тем здобувачів наукового ступеня доктора наук і 40 % тем здобувачів наукового ступеня доктора філософії у галузях знань «01 Освіта/педагогіка», «23 Соціальна

робота» та відповідно 25 % і 45 % тем у галузі знань «05 Соціальні та поведінкові науки».

У Навчально-науковому інституті менеджменту та психології, Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» та в Інституті професійної освіти НАПН України за кошти фізичних і юридичних осіб майбутні бакалаври і магістри опанували вісім спеціальностей у таких галузях знань:

- «01 Освіта/Педагогіка» (спеціальності «011 Освітні, педагогічні науки», «015 Професійна освіта (Дизайн)», «016 Спеціальна освіта»);
- «05 Соціальні та поведінкові науки» («051 Економіка», «053 Психологія»);
- «07 Управління та адміністрування» («073 Менеджмент», «076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»);
- «28 Публічне управління та адміністрування» («281 Публічне управління та адміністрування»).

Загальна чисельність студентів, які навчалися за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнями вищої освіти, на кінець звітного року становила 1090 осіб.

Підвищення кваліфікації кадрів здійснювалося у ДЗВО «Університет менеджменту освіти», Інституті педагогіки та Інституті спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

Підвищили кваліфікацію понад 7,7 тис. керівників, науково-педагогічних, педагогічних та інших працівників закладів освіти, установ, орга-

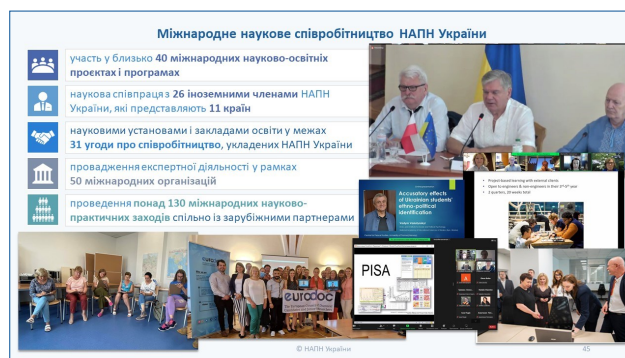
нізацій, з них 4984 особи — за державним замовленням (в Університеті менеджменту освіти).

В Інституті педагогіки НАПН України за спеціальностями «013 Початкова освіта», «014.01 Середня освіта (Українська мова і література)», «014.15 Середня освіта (Природничі науки) за кошти фізичних і юридичних осіб підвищили кваліфікацію 300 педагогічних та науково-педагогічних працівників, в Інституті спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка — 125 освітан.

Міжнародне наукове співробітництво в умовах війни набуло нового якісного рівня у системі європейських та глобальних зв'язків і відносин, про що свідчить співдружність українських та зарубіжних освітан і вчених. У 2022 р. міжнародна діяльність НАПН України реалізовувалася шляхом:

- направлення заяви-звернення НАПН України від 24 лютого 2022 р. до міжнародної наукової та освітньої спільноти щодо припинення будь-якої співпраці з російськими й білоруськими вченими, об'єднання зусиль для захисту України, Європи та всього цивілізованого світу від кривавої російської військової агресії і надсилання звернень та листів-подяки зарубіжним науковим установам, закладам освіти, окремим вченим, які засудили російську збройну агресію проти України і висловили свою підтримку НАПН України та народові України;
- здійснення організаційних заходів з розірвання прямих двосторонніх угод академії та її установ з науковими установами РФ та Республіки Білорусь, а також позбавлення статусу іноземних членів НАПН України 11 російських і білоруських громадян, статусу почесного доктора — громадянина РФ;
- проведення зустрічей президента НАПН України акад. В.Г. Кременя із президентом Польської академії наук проф. Єжи Душинським, кері-

вниками дипломатичних місій в Україні, міжнародних організацій та зарубіжних партнерських наукових установ: Бартошем Ціхоцьким, Надзвичайним і Повноважним Послом Республіки Польща в Україні; Вальдемарасом Сарапінасом, Надзвичайним і Повноважним Послом Литовської Республіки в Україні; представниками Массачусетського інституту технологій (MIT, США) з метою обговорення питань налагодження, активізації та розширення співпраці у сфері освіти і науки, підписання відповідних двосторонніх документів;

- участі президента НАПН України акад. В.Г. Кременя та вчених НАПН України в українсько-польських заходах: IX Польсько-українському / Українсько-польському науковому форумі «Дороги і бездоріжжя освіти в умовах пандемії COVID-19» під егідою НАПН України, Комітету педагогічних наук Польської академії наук, Наукового педагогічного товариства «Польща-Україна», Академії спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської на базі Університету Марії Кюрі-Склодовської в Любліні 11-12 травня 2022 р.; XI Всепольському педагогічному з'їзді, у м. Познані (Польща) 20-21 вересня 2022 р., у ході роботи яких українські вчені подякували польським колегам за щирі підтримку у спротиві російському агресору, наголосили на багаторічній науковій співпраці польських і українських вчених, а також схарактеризували повномасштабну війну в Україні, мужню боротьбу Збройних Сил України і безпрецедентний спротив українського суспільства;
- активної участі у близько 40 міжнародних науково-освітніх проєктів і програм Американських рад з міжнародної освіти, Британської ради в Україні, Вишеградського фонду, Європейського Союзу, Європейського фонду підготовки, Представництва ООН в Україні, Представництва DVV International в Україні, ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ та інших міжнародних організацій і фондів;
- наукової співпраці із 26 іноземними членами НАПН України, які представляють 11 країн, науко-

вими установами і закладами освіти у межах 31 угоди про співробітництво, укладених НАПН України, і в межах сотень угод, укладених безпосередньо її установами. Зокрема, в 2022 р. укладено 5 меморандумів з Вищою школою психології (ФРН), Академією спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської та Академією юстиції (Польща), Міжнародною асоціацією позашкільної освіти та Благодійною організацією «Міжнародний фонд дошкілля майбутнього»;

- провадження експертної діяльності вчених НАПН України, які є членами понад 50 міжнародних організацій, іноземних академій, міжнародних наукових товариств.

Науково-інформаційна діяльність у 2022 р. була спрямована на безперервне функціонування з першого дня війни порталу і сторінок НАПН України у соціальних мережах; підвищення спротиву російській збройній агресії та інформаційній війні; сприяння працівникам наукової та освітньої сфер у здійсненні діяльності; психологічну допомогу громадянам у подоланні травматичних станів тощо. Науково-інформаційна діяльність здійснювалася шляхом публікації наукових, науково-популярних, журналістських матеріалів в електронних ресурсах і друкованих виданнях, зокрема на офіційному сайті НАПН України, офіційній сторінці НАПН України у мережі Facebook (facebook.com/ua.naps), сайтах і сторінках наукових установ і їхніх підрозділів у соціальних мережах. З-поміж багатьох напрямів діяльності найбільш вагомими є:

- систематичне оприлюднення результатів, здобутих за фундаментальними та прикладними дослідженнями, що виконувалися науковими працівниками НАПН України; участь провідних вчених академії у законодавчому забезпеченні освітньої і наукової сфер тощо;

- відкриття на офіційному сайті НАПН України сторінок «Працюємо для перемоги» і «Сковорода 300»;

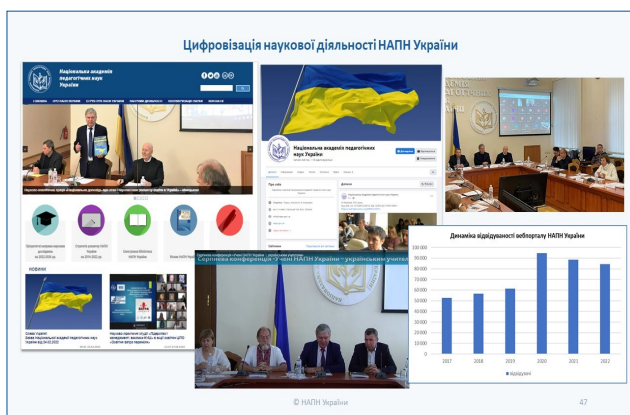
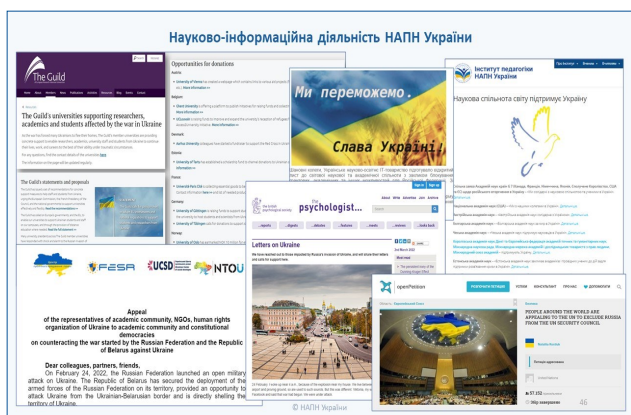
- інформування освітньої громадськості і суспільства на сторінках соціальної мережі Facebook «Освітнянська і педагогічна періодика» (<http://surl.li/fgkgn>) і «Педагогічна альфа-віта» (<http://surl.li/fgnlj>);

- продовження співпраці з усеукраїнськими газетами «Голос України», «Урядовий кур'єр», «Україна молода», «День», «Українська літературна газета», «Слово Просвіти», «Освіта України», «Освіта і суспільство», газетою НАН України «Світ», методичними газетами видавництва «Шкільний світ», видавництвом «Світич» (журнали «Дошкільне виховання», «Учитель початкової школи», «Джміль»);

- участь вчених НАПН України в якості експертів у радіо- і телепрограмах на каналах Національної радіокомпанії України, Суспільного телебачення і радіомовлення України, телеканалах «1+1», «2+2», «ICTV», «СТБ», «Інтер», «5 канал», НТН, «Громадське телебачення», ТК «Київ», «Еспресо. TV», «24»; регіональних теле- і радіоканалах.

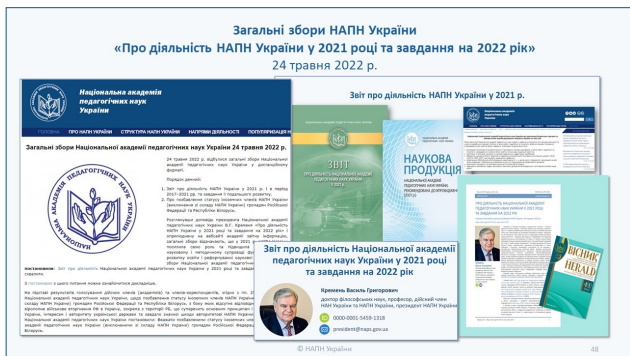
Цифровізація наукової діяльності. Упродовж 2022 р. відповідно до викликів воєнного часу пріоритетними напрямками цифровізації наукової діяльності НАПН України було забезпечення безперервності і стійкості роботи академії та її наукових установ: системне адміністрування наявних ресурсів, документообіг, дистанційний режим роботи, технічний супровід виконання наукових та експериментальних досліджень і ефективної роботи систем дистанційного навчання відповідних підрозділів.

За непростих умов, що склалися впродовж 2022 р., цифровізація наукової діяльності НАПН України продовжувалася, хоча зменшення та обмеження її фінансування у звітному році сповільнило оновлення парку комп'ютерної техніки, що збільшило й без того значне її зношення.

У 2022 р. в умовах дії воєнного стану відбулися дві сесії загальних зборів НАПН України у дистанційному форматі:

24 травня — звітні збори «Про діяльність НАПН України у 2021 році та завдання на 2022 рік». У доповіді було представлено найважливіші

здобутки вчених академії, охарактеризовано виклики та ризики, які стримують розвиток НАПН України, та наголошено на необхідності розвитку сильних сторін і переваг НАПН України, які є важливими для теорії і практики освіти у теперішній час та в перспективі. На розгляд загальних зборів академії також було винесено питання щодо позбавлення статусу іноземних членів НАПН України громадян Російської Федерації та Республіки Білорусь, з боку яких відсутнє відповідне реагування на віроломне військове вторгнення РФ в Україну, зокрема з території Білорусі, що суперечить основним принципам та цінностям НАПН України, інтересам і авторитету української держави та завдає значної шкоди авторитетові академії;

18-19 листопада — тематичні збори «Науково-методичне забезпечення цифровізації освіти України: стан, проблеми, перспективи». На осно-

ві аналізу нинішнього етапу цифровізації вітчизняної освіти та з метою концентрації зусиль вчених, педагогічної громадськості, менеджерів освіти на визначальних її напрямках учасники загальних зборів НАПН України схвалили підготовлені НАПН України Рекомендації щодо цифрової трансформації освіти України.

Відповідно до плану роботи НАПН України 17 листопада Відділенням професійної освіти і освіти дорослих НАПН України проведено онлайн методологічний семінар «Науково-методичне забезпечення розвитку професійної освіти в умовах нових викликів» (Радкевич, 2022). Мета проведення семінару — обґрунтування методологічних, теоретичних і практичних проблем розвитку професійної освіти в умовах нових викликів та визначення конструктивних способів їх розв’язання у воєнний та повоєнний час.

Проведено 14 (10 планових і 4 позачергові) засідань Президії НАПН України, на яких розглянуто 268 питань і прийнято відповідні постанови зі статутної діяльності академії.

Законом України «Про Державний бюджет України на 2022 рік» НАПН України затверджено видатки загального фонду Державного бюджету на 2022 р. у сумі 305,1 млн грн. У зв’язку із російським вторгненням, введенням в Україні воєнного стану із 24 лютого 2022 р. відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Про спрямування коштів до резервного фонду державного бюджету» від 1 квітня 2022 р. № 401 скорочено фінансування НАПН України із загального фонду Державного бюджету України 2022 р. на 31,2 млн грн.

НАПН України в 2022 р. отримано фінансування з державного бюджету в сумі 273,9 млн грн, у тому числі на фундаментальні дослідження — 82,8 млн грн, на прикладні дослідження —

116,9 млн грн, на підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів — 8,0 млн грн, підвищення кваліфікації педагогічних і керівних кадрів — 34,4 млн грн, фінансову підтримку наукового об'єкту, що становить національне надбання, — 50,0 тис. грн, забезпечення доступу до науково-технічної інформації та наукової літератури на всіх видах носіїв — 6,6 млн грн, утримання апарату Президії та виплату довічної плати за звання членам НАПН України — 25,3 млн грн.

Порівняно з 2021 р. фінансування НАПН України збільшилося на 3,7 млн грн або на 1,4 %, що пов'язано із підвищенням середнього розміру мінімальної заробітної плати.

НАПН України отримано 26,1 млн грн за спеціальним фондом бюджету (власні надходження бюджетних установ), що на 11,8 млн грн (31 %) менше, ніж у 2021 р.

Упродовж звітного року до НАПН України із усіх джерел фінансування надійшло 300,0 млн грн. Питома вага фінансування за рахунок загального фонду бюджету у коштах, які отримали установи НАПН України з усіх джерел надходжень, становила 91 %.

В умовах війни, воєнного стану, завдань повоєнного відновлення та європейської інтеграції країни НАПН України має, спираючись на здобутки, й надалі посилювати науковий і методичний внесок у модернізацію освітньої і наукової сфер, відповідальних за інноваційний, високоінтелектуальний, високотехнологічний, високопатріотичний розвиток країни, головного суб'єкта усіх звершень — людини, формування конкурентоспроможного людського капіталу.

У зв'язку з цим *першочергової уваги потребує наступне.*

1. Освіта дітей раннього та дошкільного віку.

Ця освітня ланка є стартовою в безперервній освіті впродовж життя від народження людини. Необхідно продовжити наукові обґрунтування і методичну підтримку повноцінної імплементації зазначеної освітньої ланки, її унормування новим

Законом України «Про дошкільну освіту». Особливу увагу слід звернути на методичне забезпечення роботи закладів дошкільної освіти в умовах воєнного стану.

2. Повна загальна середня освіта.

На часі завершення впровадження Державного стандарту базової середньої освіти та розроблення і прийняття Державного стандарту профільної середньої освіти і його програмно-методичний супровід. Тут залишаються актуальним забезпечення якості і доступності освіти, особливо в умовах російської агресії і воєнного стану, включаючи дітей з особливими освітніми потребами, та підготовки педагогічних працівників, здатних високопрофесійно і високомотивовано забезпечити освітній процес на засадах дитиноцентризму та на основі сучасних цифрових технологій. Національна повна загальна середня освіта має бути повноцінно інтегрована в Європейський освітній простір, створення якого до 2025 р. є метою Європейського Союзу.

3. Позашкільна освіта.

Ураховуючи, що ця освітня ланка відіграє велику роль у наданні додаткових освітніх послуг для дітей широкого вікового діапазону, розвитку їх обдарованості на засадах неформальної та інформальної освіти, слід рішуче долати нерівномірний доступ до позашкільної освіти в містах і селах. Для цього позашкільна освіта має значною мірою переміститися в заклади загальної середньої освіти, особливо в сільській місцевості, використовувати онлайн-інструменти дистанційного навчання. Першочергову увагу необхідно приділити методичному забезпеченню позашкільної освіти дітей, переміщених з тимчасово окупованої території України.

4. Патріотичне виховання.

Його значення важко переоцінити для України. Потрібне подальше узагальнення кращого національного і зарубіжного досвіду з формування національної ідентичності, виховання активних і відповідальних громадян-патріотів, насамперед на прикладі видатних особистостей та захисників-героїв України, що сприятиме розвитку її суб'єктності і суверенності. Ця сфера теж потребує оновлення законодавства.

5. Професійна (професійно-технічна) і фахова передвища освіта.

Метою тут є наукове і методичне забезпечення формування ефективної інтегрованої системи професійної (професійно-технічної) і фахової передвищої освіти, актуалізованої потребами воєн-

ного стану і повоєнного відновлення України, реальною економікою; покращення іміджу та підвищення привабливості в суспільстві цієї ланки освіти з огляду на створення умов для безперервного професійного розвитку особистості; впровадження кращих європейських практик формування мережі укрупнених потужних багаторівневих і багатопрофільних закладів професійної освіти, їх гнучкої взаємодії з роботодавцями, зрештою інтеграції у Європейський простір професійної освіти і підготовки. Концепція цілісної національної системи професійної освіти потребує урегулювання Законом України «Про професійну освіту».

6. Вища освіта.

Сьогодні очевидно, що суперечливе зростання вітчизняної мережі закладів вищої освіти за роки незалежності країни, доповнене переміщеннями і втратами під час війни, призвело до мережевого подрібнення, розпорошення, дублювання, втрати ресурсної концентрованості, що зумовлює відставання від прогресивної університетської освіти передових країн. З прийняттям Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки необхідно передбачити науковий і методичний супровід її реалізації із застосуванням сучасних механізмів оцінювання конкурентоспроможності та оптимізації мережі закладів вищої освіти шляхом укрупнення, забезпечення подальшої інтеграції в Європейський простір вищої освіти та Європейський дослідницький простір; розроблення державної програми створення університетів світового класу в Україні.

7. Освіта дорослих.

Виклики створення системи безперервної освіти впродовж життя, а також пов'язана з війною зросла географічна і економічна мобільність населення потребують невідкладного розвитку завершальної освітньої ланки — освіти дорослих, насамперед на засадах неформальної і формальної освіти та визнання здобуття відповідних кваліфікацій. Важливим є прискорення прийняття Закону України «Про освіту дорослих».

8. Кадрове забезпечення освіти.

З-поміж нерозв'язаних проблем, обтяжених воєнним станом, диспропорції у забезпеченні висококваліфікованими працівниками різних ланок і рівнів освіти, спеціальностей і предметів, територій, міської і сільської місцевостей, умов для роботи і підвищення кваліфікації. Це вимагає подальшого вдосконалення структури і змісту підготовки педагогічного і науково-педагогічного

персоналу, створення умов для його утримання і плідної діяльності.

9. Цифровізація освіти.

Для забезпечення сучасного і ефективного освітнього процесу, особливо в умовах воєнного стану, та формування цифрової компетентності як ключової для навчання впродовж життя, важливо розробляти і впроваджувати цифрові навчальні ресурси і середовища, технології, далі розвивати дистанційні і змішані форми навчання, розпочати експериментальну діяльність із застосування штучного інтелекту в освіті.

10. Інформаційно-бібліотечне забезпечення освіти.

В умовах всеохоплюючої цифровізації людської діяльності, насамперед освіти і науки, розвитку інформаційного суспільства зростає роль мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України, що сукупно об'єднує понад 15 тис. книгозбірень за провідної ролі Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського. У свою чергу, ця бібліотечна мережа має випереджально модернізуватися шляхом впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних і цифрових технологій, розвитку інформаційного потенціалу вебпорталів і сайтів, надання доступу до зарубіжних повнотекстових і реферативних науково-інформаційних і статистичних баз даних; розвитку міжнародного співробітництва у бібліотечній справі.

11. Світова і європейська інтеграція освіти України.

Приведення української освіти у відповідність до європейських норм і цінностей. Цьому має слугувати також широка участь у відповідних проектах і програмах міжнародної співпраці, передовсім програм ЄС: Еразмус+, «Горизонт Європа», всебічний розвиток світового двостороннього партнерства.

12. Фінансова підтримка освіти.

Для ефективного фінансового забезпечення необхідним є оптимізація розподілу ВВП між освітніми ланками, вдосконалення мережі закладів освіти, конкурентоспроможна оплата праці в освіті, впровадження прогресивних організаційно-правових статусів закладів освіти.

13. Науковий і методичний супровід освіти.

Провідна роль у цьому й надалі має зберігатися за профільною Національною академією педагогічних наук України за участі Національної й інших галузевих академій наук, наукових установ,

зкладів вищої освіти, фахових об'єднань освітян і вчених.

14. Психологічні дослідження освітніх і суспільних процесів, розвитку особистості.

З огляду на зосередження в НАПН України основних наукових установ психологічного профілю, на них покладається головна відповідальність за розвиток фундаментальної і прикладної психології, вивчення і вдосконалення соціально-психологічного стану освіти, суспільства, людини, особливо в кризових травматичних ситуаціях, в умовах пандемії, війни, надання психологічної допомоги постраждалим, насамперед від широкомасштабної російської воєнної агресії.

Сьогодні НАПН України, як і суспільство в цілому, усвідомлює істотно зрослою відповідальністю за результативність і ефективність своєї діяльності, в умовах воєнного стану, завдань повоєнного відновлення країни, руху в Євросоюз. Відтак академії в цілому, її установам слід продовжити мобілізацію внутрішніх ресурсів і можливостей задля прискорення перемоги у нав'язаній війні та наступного відновлення України на інноваційній, високоінтелектуальній, високотехнологічній і високодуховній основі, що має й надалі консолідувати українську націю на європейських засадах.

У зв'язку з цим у 2023 р. актуальні такі завдання.

1. Подальша мобілізація наукового потенціалу вчених НАПН України для відсічі російській агресії, його орієнтація на забезпечення потреб оборони і національної безпеки, наукового і методичного супроводу реалізації державної освітньо-наукової політики у сфері освіти і науки, розвитку фундаментальних і прикладних досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології в умовах воєнного стану і післявоєнного часу.

2. Активна участь у реалізації Плану відновлення України, розробленого за координації Національної ради з відновлення України від наслідків війни, утвореної Указом Президента України від 21 квітня 2022 р. № 266.

3. Продовження реформування НАПН України, забезпечення її розвитку згідно із новою Стратегією на 2023-2027 роки та відповідно до нових Пріоритетних напрямів (тематика) наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок на 2023-2027 роки. Особливу увагу звернути на актуалізацію тематики наукових досліджень і розробок НАПН України з огляду на посилення відповідності назрілим практичним потребам розвитку освітньо-наукової сфери і

суспільства в цілому, скорочення термінів виконання, оптимізацію складу виконавців, співпрацю із споживачами наукової продукції.

4. Розширення експертно-аналітичної діяльності щодо стану всіх рівнів і ланок освіти, психологічного стану громадян, для оперативного інформування органів державної влади, закладів освіти, освітян, здобувачів освіти, усіх громадян в складних умовах руйнування і розбалансування, істотних втрат освітньої сфери та необхідності її стабілізації і відновлення. Активна участь у процесах експертизи і опрацювання проектів актів законодавства щодо відновлення і розвитку сфери освіти і науки, інших сфер суспільного життя.

5. Посилення взаємодії, співпраці, координації діяльності з Міністерством освіти і науки України, Комітетом Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, Національною академією наук України, іншими національними галузевими академіями наук, закладами освіти, органами державного управління та громадськими організаціями.

6. Подальший розвиток євроінтеграційної діяльності академії, її членів, наукових установ, підтримка освітньо-наукових ініціатив Європейського Союзу, розширення участі у міжнародних проектних та грантових конкурсних відборах насамперед за програмами Еразмус+ та «Горизонт Європа» на 2021-2027 рр.

7. Розширення комунікаційної діяльності академії, інформування органів державної влади та громадськості про важливі результати наукових досліджень та заходи НАПН України щодо посилення стійкості українського суспільства у протидії російській агресії, антиукраїнській пропаганді, відновлення та розвиток освітньо-наукової сфери, відповідальності за розвиток людини, формування конкурентоспроможного людського капіталу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Антощук, С.В., Гущина, Н.І., Касьян, С.П., Кондратова, Л.Г., Олійник, В.В., Олексюк, В.П., Пінчук, Н.І., & Спірін, О.М. (Заг. ред.). (2022). *Розгортання та використання єдиної цифрової хмаро орієнтованої системи управління навчанням магістрів і PhD у галузях освіти/педагогіки, соціальних та поведінкових наук*: методичні рекомендації. Київ: Ун-т менедж. освіти НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/734426/>
- Базиль, Л.О., Байдулін, В.Б., Гриценко, І.А., Ершова, Л.М., Орлов, В.Ф., Савченко, М.О., Теловата, М.Т., & Тітова, О.А. (2022). *Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва*. Інститут професійної освіти

- НАПН України. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/733742/>
- Березівська, Л.Д. (Ред.). Дяченко, Л.М., Кропачева, Н.М., & Кропачева, Н.М. (2022). *Педагогічні видання німецькою мовою другої половини XIX ст. – 1917 р. у фонді Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського*: наук.-допом. бібліогр. покажч. НАПН України, ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського. Вінниця: ТВОРИ. <https://bit.ly/3AO2Vnt>
- Верховна Рада України. (2023, 12 січня). *Про прийняття за основу проекту Закону України про освіту дорослих (2874-IX)*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2874-20>
- Воротникова, І.П. (ред.). (2022). *Дистанційне та змішане навчання як засіб реалізації індивідуальної траєкторії професійного зростання педагога*: монографія. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. <https://cutt.ly/I9GDQNo>
- Гуржій, А., Радкевич, В., & Пригодій, М. (2022). Методологічні засади цифровізації інформаційно-освітнього середовища закладу професійної освіти. *Нові технології навчання*, 96. 44-53. <https://doi.org/10.52256/2710-3560.2022.96.06>
- Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського НАПН України. (2022a). *Віртуальний читальний зал Фонду В.О. Сухомлинського*. <https://bit.ly/41Sxsw3>
- Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського НАПН України. (2022b). (б.д.). *Головна. #педагоги_україни*. [Facebook сторінка]. https://www.facebook.com/hashtag/педагоги_україни
- Державна служба статистики України. (2022). *Освіта*. <http://www.ukrstat.gov.ua/>
- Духневич, В. (2022). Створення безпечного освітнього середовища: «Шість кроків до безпеки». *Проблеми політичної психології*, 12(26). <https://doi.org/10.33120/porp-Vol26-Year2022-105>
- Жук, Т.В., Ілляшенко, Т.Д. (Ред.), Каменчук, Т.Д., Обухівська, А.Г. (ред.), & Якимчук, Г.В. (2022). *Організаційно-функціональні моделі інклюзивно-ресурсних центрів в умовах децентралізації (з досвіду роботи)*. Київ: Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи. <https://lib.iitta.gov.ua/732630/>
- Журба, К.О., Канишевська, Л.В., Малиношевський, Р.В., Харченко, Н.В., & Федоренко, С.В. (2022). *Виховання дітей та молоді у цифровому просторі*: посібник. Київ, <https://lib.iitta.gov.ua/733779/>
- Інститут педагогіки НАПН України (2022). *Моделні навчальні програми для 5-6 класів*. <https://undip.org.ua/modelni-navchalni-prohramy-dlia-5-6-klasiv/>
- Інститут проблем виховання НАПН України (2022, 12 квітня). *Гайд «35 стратегій для критичного мислення». Інформаційний проєкт для дітей та учнівської молоді «Безпека в цифровому відкритому просторі»*. <https://ipv.org.ua/2022/hayd-35-strategy-dlia-krytychnoho-myslennia/>
- Кабінет Міністрів України (2022, 23 лютого). *Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки (286-р)*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-p>
- Кабінет Міністрів України. (2021, 4 серпня). *Про затвердження планів заходів з реформування Національної академії аграрних наук, Національної академії правових наук, Національної академії педагогічних наук на 2021 і 2022 роки (911-р)*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/911-2021-p>
- Кокун, О.М. (2022). *Всеукраїнське опитування «Твоя життєстійкість в умовах війни»*: препринт. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/731505/>
- Корнієнко, А.В., Мачуський, В.В., & Вербицький, В.В. (2022). *Основи безпеки життєдіяльності в умовах бойових дій*: методичні рекомендації для позашкілля. <https://bit.ly/3VkoCSH>
- Кремень, В. (ред.). (2022). *Національна академія педагогічних наук України: 1992-2022 рр.*: монографія. Київ: Педагогічна думка. <https://doi.org/10.37472/NAES-1992-2022>
- Кремень, В.Г. (ред.). (2023). *Звіт про діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2022 р.* Київ: НАПН України. <https://doi.org/10.37472/zvit2022>
- Кремень, В.Г., Биков, В.Ю., Ляшенко, О.І., Литвинова, С.Г., Луговий, В.І., Мальований, Ю.І., Пінчук, О.П., & Топузов, О.М. (2022a). Науково-методичне забезпечення цифровізації освіти України: стан, проблеми, перспективи: наукова доповідь загальним зборам НАПН України «Науково-методичне забезпечення цифровізації освіти України: стан, проблеми, перспективи», 18-19 листопада 2022 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(2), 1-49. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4223>
- Кремень, В. Г., Луговий, В. І., Топузов, О. М., & Регейло, І. Ю. (2022b). Про виконання у 2022 р. Програми спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2021-2023 роки: За результатами наукової доповіді на засіданні Президії НАПН України 16 листопада 2022 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(2), 1-19. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4215>
- Кремень, В. Г., Луговий, В. І., Топузов, О. М., & Регейло, І. Ю. (2022c). Про підсумки виконання Програми спільної діяльності Національної академії наук України та Національної академії педагогічних наук України на 2020-2022 роки: За результатами наукової доповіді на засіданні Президії НАПН України 22 грудня 2022 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(2), 1-10. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4237>
- Кремень, В.Г., Луговий, В.І., Топузов, О.М., Сисоєва, С.О., Максименко, С.Д., Ляшенко, О.І., Нічкало, Н.Г., Саух, П.Ю., Лук'янова, Л.Б., Регейло, І.Ю., & Гудим, І.М. (2022d). Про роботу відділень та наукових установ Національної академії педагогічних наук України в умовах воєнного стану: Наукова доповідь Президії НАПН України 24 березня 2022 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(1). <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4118>

- Кремень, В.Г., Луговий, В.І., Топузов, О.М., Сисоева, С.О., Максименко, С.Д., Ляшенко, О.І., Ничкало, Н.Г., Саух, П.Ю., & Регейло, І.Ю. (2022e). Діяльність Національної академії педагогічних наук України в умовах воєнного стану (лютий-серпень 2022 р.). *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(2), 1-38. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4203>
- Кремень, В.Г., Сисоева, С.О., Бех, І.Д., Вознесенська, О.Л., Гавриш, Н.В., Гончар, Л.В., Журба, К.О., Льїн, В.В., Канішевська, Л.В., Кириченко, В.І., Комаровська, О.А., Корнієнко, А.В., Куниця, Т.Ю., Курбатов, С.В., Литовченко, О.В., Малиношевський, Р.В., Мачуський, В.В., Найдьонова, Л.А., Рейпольська, О.Д., Толочко, С.В., Федорченко, Т.Є., Харченко, Н.В., Чаплінська, Ю.С., & Шахрай, В.М. (2022f). Концепція виховання дітей та молоді в цифровому просторі. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(2), 1-30. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4206>
- Кремень, В.Г., Луговий, В.І., & Топузов, О.М. (2023). Реалізація Національною академією педагогічних наук України пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 5(1), 1-12. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5101>
- Криворот, Т., & Пригодій, М. (2022). Тренінгова підготовка педагогічних працівників до застосування цифрових інтернет-технологій у освітньому процесі. *Professional Pedagogics*, 1(24), 33-41. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2022.24.33-41>
- Локшина, О.І. (Ред.), Джурило, А.П., Глушко, О.З., Кравченко, С.М., Нікольська, Н.В. Тименко, М.М., & Шпарик, О.М. (2021). *Тенденції розвитку шкільної освіти в країнах ЄС, США та Китаї*: монографія. Київ: КОНВІ ПРИНТ. <https://doi.org/10.32405/978-617-8124-17-5-2021-350>
- Луговий, В., Драч, І., Петроє, О., Зінченко, В., Мелков, Ю., Жилієв, І., Регейло, І., Камишин, В., & Базелюк, Н. (2022). Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду з підвищення дослідницької спроможності університетів України в умовах війни та повоєнного відновлення у контексті імплементації концепції «Відкрита наука»: препринт (аналітичні матеріали) / за ред. В. Лугового, О. Петроє. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2022. <https://doi.org/10.31874/978-617-7644-57-5-2022>
- Лузан, П.Г. (Ред.), Лапа, О.В., Пашенко, Т.М., Мося, І.А. Ваніна, Н.М., & Ямковий, О.О. (2022a). *Методичні рекомендації щодо розроблення валідних тестів у закладах фахової передвищої освіти*. Київ: ІПО НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/733686/>
- Лузан, П.Г. (Ред.), Лапа, О.В., Пашенко, Т.М., Мося, І.А. Ваніна, Н.М., Ямковий, О.О., & Каленський, А.А. (2022b). *Оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти аграрної, будівельної та машинобудівної галузей*: практичний посібник. Київ: ІПО НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/733687/>
- Лузан, П.Г., Каленський, А.А., Пашенко, Т.М., Мося, І.А., & Ямковий, О.Ю. (2021). *Методичні основи оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти*: методичний посібник. Житомир: «Полісся». <https://lib.iitta.gov.ua/729577/>
- Найдьонова, Л.А. (2022). *Медіапсихологія воєнного часу*: Електронний підручник. Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. <http://mediaosvita.org.ua/book/mediapsychology-of-war-time/>
- Найдьонова, Л.А. (Ред.), Вознесенська, О.Л., Мироненко, Г.В. Найдьонов, М.І., Обухова, Н.О., Чаплінська, Ю.С., Череповська, Н.І., & Шишко, Н.С. (2022a). *Соціально-психологічні та психолого-педагогічні засади організації медіаосвіти молоді*: монографія. Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД. <https://bit.ly/3Y1TevV>
- Найдьонова, Л.А., Чаплінська, Ю.С., & Кузін, К.Ю. (2022b). *Методичні рекомендації щодо проведення медіапсихологічної експертизи заподіяння аудіовізуальною продукцією шкоди психологічному здоров'ю та благополуччю дитини*. Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД. <https://bit.ly/427SrLY>
- Наукова продукція Національної академії педагогічних наук України, рекомендована до впровадження (2022 р.)*: збірник анотованого переліку наукової продукції. (2023). Київ: Педагогічна думка <https://lib.iitta.gov.ua/734924/>
- Національна академія педагогічних наук України (2016, 11 травня). *Стратегія розвитку Національної академії педагогічних наук України на 2016-2022 роки*. <https://naps.gov.ua/ua/press/announcements/942/>
- Національна академія педагогічних наук України. (2020a). *Програма спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2021-2023 роки*. <https://naps.gov.ua/ua/activities/research/mon23/>
- Національна академія педагогічних наук України. (2020b). *Програма спільної діяльності Національної академії наук України та Національної академії педагогічних наук України на 2020-2022 роки*. <https://naps.gov.ua/ua/activities/research/nas/>
- Національна академія педагогічних наук України. (2022). Заява Національної академії педагогічних наук України / Statement of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(1). <https://doi.org/10.37472/SaveUkraine>
- Національна академія педагогічних наук України. (2023a). *Інформація Національної академії педагогічних наук України щодо виконання Державного бюджету України: 2022 р. (оцінка ефективності використання)*. <https://naps.gov.ua/ua/activities/finance-economic/reports/#>
- Національна академія педагогічних наук України (2023b, 27 квітня). *Стратегія розвитку Національної академії педагогічних наук України на 2023-2027 роки*. <https://naps.gov.ua/ua/press/announcements/3013/>
- Національна академія педагогічних наук України (2023c, 27 квітня). *Пріоритетні напрями (тематика) наукових досліджень та науково-*

- технічних (експериментальних) розробок НАПН України на 2023-2027 роки. <https://naps.gov.ua/ua/press/announcements/3014/>
- Овчарук, О.В., Гриценчук, О.О., Іванюк, І.В., Карташова, Л.А., Кравчина, О.Є., Лещенко, М.П., & Малицька, І.Д. (2022). *Розвиток інформаційно-цифрового навчального середовища закладу загальної середньої освіти* : методичний посібник. Київ: ІЦО НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/734207/>
- Онопрієнко, О.В. (Кер.). (2022). *Звіт про наукове дослідження «Технології компетентісно орієнтованого навчання у початковій школі» (заключний)*. Київ: Інститут педагогіки НАПН України. <https://bit.ly/3NхAtts>
- Остапенко, О.І., (Ред.), Тимчик, М.В., Зубалій, М.Д., Журба, К.О., Бінецький, Д.О., Касіч, Н.П., & Кузора, І.В. (2022). *Військово-патріотичне виховання учнів в умовах ідейно-світоглядної конфронтації* : навчально-методичний посібник. Кропивницький: Імекс-ЛТД. <https://lib.iitta.gov.ua/732074/>
- Панок, В. Г. (2022). Діяльність психологічної служби та Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи в умовах війни: результати, проблеми, пріоритети. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(2), 1-8. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4205>
- Панок, В.Г. (Ред.). Марухина, І.В., Рибалка, В.В., Горленко, В.М., Романовська, Д.Д., Предко, В.В., Шандрук, С.К., Саврасов, М.В., & Сосновенко, Н.В. (2022). *Науково-методичні основи психологічного супроводу діяльності вчителя в умовах реформування освіти (діагностика і корекція)*: практичний посібник. Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/733538/>
- План відновлення України*. (2022). <https://recovery.gov.ua/>
- Предко, В.В. (2022). *Формування фрустраційної толерантності задля зміцнення життєстійкості старшокласників у діяльності працівників психологічної служби* : методичні рекомендації. Київ: Ніка-Центр; ДІА. <https://lib.iitta.gov.ua/734062/>
- Президент України. (2022, 21 квітня). *Питання Національної ради з відновлення України від наслідків війни* (266/2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/2022>
- Пригодій, М.А., Гуржій, А.М., Радкевич, О.П., Кононенко, А.Г., & Гуменний, О.Д. (2022). *Технологія створення цифрового портфоліо здобувачів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти* : методичні рекомендації. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/733746/>
- Пророк, Н.В. (Ред.), Бойко, С.Т., Гнатюк, О.В., Купреєва, О.І., Полякова, В.І., Столярчук, О.А., Царенко, Л.Г., & Чекстер, О.Ю. (2022). *Психологічна допомога дітям в умовах воєнного стану* : довідник вихователів дошкільних навчальних закладів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/733352/>
- Радкевич, В.О. (2022). *Науково-методичне забезпечення розвитку професійної освіти в умовах сучасних викликів*: Наукова доповідь на методологічному семінарі НАПН України «Науково-методичне забезпечення розвитку професійної освіти в умовах нових викликів», 17 листопада 2022 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(2), 1-15. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4218>
- Радкевич, В., Ершова, Л., & Кравець, С. (Ред.). (2022). *Модернізація освітніх програм підготовки здобувачів вищої освіти в контексті глобальних і національних викликів* : матеріали V Всеукраїнського науково-практичного семінару (31 жовтня 2022 р.). Київ: ІПО НАПН України, *Інноваційна професійна освіта*. 5(6). <https://bit.ly/3Lqw0Ku>
- Редько, В. (ред.), Полонська, Т., Пасічник, О., & Горошкін, І. (2022). *Формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності учнів 5-6 класів гімназій* : методичні рекомендації. Київ: Педагогічна думка. <https://bit.ly/42aJlKO>
- Скиба, Ю. (2022). Гедгантінг – інноваційна технологія в кадровому менеджменті закладу вищої освіти. *Освітологічний дискурс*, 37(2), 75-88. <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2022.25>
- Слюсаревський, М.М. (2022). Соціально-психологічний стан українського суспільства в умовах повномасштабного російського вторгнення: нагальні виклики і відповіді: Наукова доповідь на засіданні Президії НАПН України 21 квітня 2022 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(1). <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4124>
- Суший, О. (2022). Партисипативне прогнозування: адаптація європейського досвіду до завдань повного відновлення України. *Проблеми політичної психології*, 11(25). <https://doi.org/10.33120/porp-Vol25-Year2022-91>
- Тимчик, М.В. (Ред.), Остапенко, О.І., Бінецький, Д.О., & Касіч, Н.П. (2022). *Методика військово-патріотичного виховання учнів у закладах загальної середньої освіти* : методичні рекомендації. Кропивницький: Імекс-ЛТД. <https://lib.iitta.gov.ua/732066/>
- Толочко, С.В., Бордюг, Н.С., & Міроньць, Л.П. (2022). *Знаю. Вмію. Дію: навчально-методичний посібник для формування екологічної компетентності школярів*. Кропивницький: Імекс-ЛТД. <https://lib.iitta.gov.ua/732064/>
- Топузов, О.М. (Гол. ред.), Бібік, Н.М., Бурда, М.І., Ільченко, В.Р., Головка, М.В., Засекіна, Т.М., Калініна, Л.М., Ладоня, К.Ю. (відп. ред.), & Буянова, А.А. (упоряд.). (2022а). *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2022 рік*. Київ: Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка. <https://lib.iitta.gov.ua/733986/>
- Топузов, О.М. (Ред.), & Засекіна, Т.М. (2022б). *Загальна середня освіта України в умовах воєнного стану та відбудови / методичний порадиш науковців Інституту педагогіки НАПН України до початку нового навчального року* : методичні рекомендації. Ін-т педагогіки НАПН України. Київ: Видавничий дім «Освіта». <https://doi.org/10.32405/978-966-983-360-0-2022-70>
- Топузов, О.М., & Засекіна, Т.М. (2022с). *Комплект підручників авторських колективів інституту педагогіки НАПН України для учнів 5-х класів за новим*

- Державним стандартом базової середньої освіти. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(1). <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4140>
- Топузов, О.М., Засекіна, Т.М., Головка, М.В., & Калініна, Л.М. (2022d). Освітньо-науковий фронт: діяльність Інституту педагогіки НАПН України в умовах воєнного стану. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(1). <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4145>
- Топузов, О.М. (ред.), Локшина, О.І. (ред.), Глушко, О., Джурило, А., Кравченко, С., Максименко, О., Нікольська, Н., & Шпарик, О. (2022e). *Освіта в реаліях війни: орієнтири міжнародної спільноти*: оглядове видання. Київ: Педагогічна думка.
- Торба, Н.Г. (Уклад.). (2022). *Профілактика та корекція педагогічних конфліктів в закладах професійної освіти*: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/733989/>
- Урядовий портал. (2023). *Протокол № 5 засідання Національної ради України з питань розвитку науки і техніки від 23 лютого 2023 р.* <https://bit.ly/44rP5V4>
- Чепелева, Н.В. (Ред.). Смутьсон, М.Л., Рудницька, С.Ю., Зазимко, О.В. та ін. (2022). *Дискурсивне конструювання досвіду у контексті розвитку особистості*: монографія. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/731506/>
- Чиханцова, О., & Гуцол, К. (2022). *Психологічні основи розвитку резильєнтності особистості в період пандемії Covid-19*: практичний посібник. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка. <https://lib.iitta.gov.ua/732913/>
- Чуніхіна, С.Л., Найдьонова, Л.А. & Умеренкова, Н.Ф. (Ред.). (2022). *Поственція суїциду (булициду): робота з колективом закладу освіти*: методичні рекомендації. Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД. <https://lib.iitta.gov.ua/733586/>
- Яценко, Т.О., Качак, Т.Б., Кизилова, В.В., Пахаренко, В.І., Дячок, С.О., Овдійчук, Л.М., Слижук, О.А., Макаренко, В.М., & Тригуб, І.А. (2022a). *Модельна навчальна програма «Українська література. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти*. МОН України. <https://bit.ly/3HwRTGP>
- Яценко, Т.О., Пахаренко, В.І., & Слижук, О.А. (2022b). *Українська література. Підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти*. Київ: Видавничий дім «Освіта». https://pidruchnyk.com.ua/1678-5_ukrlit_yacenko.html
- DGTL portfolio. (2022). [Головна]. <https://dgtl-portfolio.ivet.edu.ua/>
- Hurzhi, A.M., Radkevych, V.O., & Pryhodii, M.A. (2022). Model of competence formation of vocational education teachers for professional qualifications monitoring. *Modern Achievements of Science and Education XVII International Conference. Секція проблем освіти*. 37-41. <https://bit.ly/41YQXTV>
- IPOOD hab (2022). *Педагогічна синергія*. <https://ipoodhab.com/pedagogical-synergy>
- Kremen, V.G. (Red.), Lugovyi, V.I., Topuzov, O. M. (2022). *Nationaler Bericht über den Stand und die Perspektiven der Bildungsentwicklung in der Ukraine. (Zum 30. Jahrestag der Unabhängigkeit der Ukraine)*: Monographie. Nationale Akademie der Erziehungswissenschaften der Ukraine. Frankfurt am Main: GFI GmbH. <https://doi.org/10.32405/978-3-9802857-3-5-2022>
- Kremen, V., & Ilyin, V. (2022). The Image of the World and Human in the Paradigm of Digital Culture: *Psycholinguistic Analysis*. *PSYCHOLINGUISTICS*, 31(2), 78-94. <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2022-31-2-78-94>
- Zdanevych, L. Tsehelnik, T., Kruty, K., Reipolska, O., Uliukaieva, I., & Frolenkova, N. (2022). Training of Future Teachers for Work with Preschoolers under Martial Law in Ukraine. *Journal of Curriculum and Teaching, Vol 11*, No 6. DOI: <https://doi.org/10.5430/jct.v11n6p67>

ON THE NATIONAL ACADEMY OF EDUCATIONAL SCIENCES OF UKRAINE ACTIVITY IN 2022 AND THE TASKS FOR 2023

Scientific report to the General Meeting of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, April 7, 2023

Vasyl Kremen

DSc in Philosophy, Professor, Full Member (Academician) of NAS of Ukraine and NAES of Ukraine, President, National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. *The report outlines the most important aspects and results of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, its Presidium, departments and research institutions activities in 2022 and the tasks of the academic community for 2023 under martial law and with a focus on post-war recovery of Ukraine. It was emphasized that the activities of the NAES of Ukraine in 2022 were aimed primarily at ensuring the stable and effective functioning of the Academy's scientific institutions under martial law, increasing the contribution of scientists to strengthening the resistance of the Ukrainian people to the Russian aggressor, bringing victory in the war, and effective post-war reconstruction of Ukraine on an innovative, highly intellectual, high-tech and highly motivated basis.*

The scholars of the NAES of Ukraine continued their active work focused on systematic scientific and methodological support of education, psychological support for children and adults in difficult times for the country,

implementation of the priorities of the state educational and scientific policy, solving urgent problems of modernization of the educational and scientific spheres, innovation and validity, social and economic significance of the results obtained, their wide practical implementation and use, response to crisis challenges for Ukrainian society in general and education in particular.

The fulfillment of the statutory tasks of the NAES of Ukraine, its development strategy and the human resources potential, work of the general meeting, methodological seminars and the Presidium of the NAES of Ukraine are characterized. The most significant scientific achievements of the Academy's scholars based on the results of fundamental and applied research are presented, with an indication of the social effect of implementation. The article comprehensively covers experimental, publishing, scientific and organizational, scientific and expert, educational, international, scientific and information activities, cooperation with public authorities and scientific organizations, presentation of scientific periodicals and publications of researchers in the world system of scientific communications, scientific and practical public events, as well as financial support.

Keywords: National Academy of Educational Sciences of Ukraine; research activities; Ukrainian education; pedagogy; psychology; scientific and methodological support; innovative person; military aggression.

Дата публікації: 1 травня 2023 р.